

L'Esquella de la Torratxa

Número 2212

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 29 de juliol de 1921

HEMEROTECA
MUNICIPAL

L'ESCUDELLA CONTINUA

La calor solucionant el problema de les subsistències

PARA ENFERMEDADES DEL
ESTÓMAGO & INTESTINOS

GASTROL

MIRET

PROBARLO ES CURARSE

MADRID MIRET - Farmacéutico
Diputación, 205 - BARCELONA

DE VENTA
EN TODAS PARTES

SARNA
CURA RÁPIDA
Sarnicida Paradell
Frasco 4 pesetas
Baño, 28, farmacia - Barcelona

Soler i Torra germans

BANQUERS

Compra venda de valors · Ordres de Borsa · Canvi
de moneda · Giros sobre l'estranger · Comptes
corrents en monedes Nacional i Estrangera

Rambla d'Estudis, n.º 13 i Bonsuccès, n.º 1

SARNA

(RONYA)

ANTISARNIC MARTI

Unic que la cura SENSE BANY
Les seves imitacions són cares,
perilloses i de olor repugnant.

Es ven a totes les Farmàcies i
Parlament, 17 **BARCELONA**

B AZAR DE LA UNIÓ N

— Carrer de la Unió, 8. - BARCELONA —

ÚTILS PER A ESCRIPTORI TINTES SUPERIORS

— IMPRESSIONS COMERCIALS DE TOTES MENES —

EDEN CONCERT

COMTE DEL ASSALT, 12
TELÉFON NÚM 3882 A. :-

MUSIC-HALL DE PRIMER ORDRE—Tots els dies grans espectacles a les 3 1/2 tarda i a les 9 1/2 nit

TOTS ELS DIES GRAN ÈXIT DE **ANGELINA D'ARTÉS**

Tintes bones qualitats Útills per a escriptori

Bazar DE Unió

UNIÓ, NUM. 3 BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola-Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

La reivindicació de la violla

igui'ns permès extreure el nostre comentari de la inauguració del Port Franc, encara que l'escrivim amb una mica de retard. Sigui'ns permès, també, dir que la Barcelona futura se redreçarà damunt d'una violla com el

bastó de mando de l'alcalde que la portava.

La tarda en que's va inaugurar el Port Franc, sortirem en un tren ple de banderes davant del qual Barcelona se anava aixamplant, com s'aixamplava Castella davant del cavall del Cid. Quan el tren arribà a la pedra que senyala el final del terme municipal de Barcelona, la pedra fou arrencada solemniament. Tot allò eren els camps del Dipòsit Franc, i tot allò era la Nova Barcelona. Arribarem a la ribera del Llobregat i l'alcalde prengué possessió del riu, com un conqueridor. Agafà el seu bastó i ficà la violla dins l'aigua. Allò, com diria En Rusiñol, no era una cerimònia era un acte, i millor, dos actes, el de la inauguració del Dipòsit Franc i el de la reivindicació de la violla.

La pobre violla no era res d'ençà que el mestre Obiols la va menyspreuar en ple teatre del Liceu. Aquell famós «Me'n fum de la violla» l'han anat repetint dues generacions, i la violla, remat de bastons i de bàculs, ornamentació de batutes i de ceptres, la violla que impideix el desgast de les coses i que és per lo tant, un objecte tan conservador i tan bon objecte, rebia el menyspreu de tota Catalunya, com si fos la més vil de les coses.

I de prompte la violla del bastó de l'alcalde de Barcelona se fica en l'aigua del Llobregat, i ella, la menyspreuada, la vil violla, pren possessió de tot allò com si fos l'espasa d'un conqueridor o la creu d'un creuat. La vara de Moisès feu sortir l'aigua de la terra; la vara del alcalde convertia les aigües en terra barcelonina, anunciava una nova ciutat, cridava a tots els pobles de l'univers, saludava a tots els mars i a tots els mariners, i això

introduint en les aigües humils del Llobregat una humil violla.

Totes les grans coses han estat aixecades damunt de altres ben humils, tal volta per a significar que tot lo del món, per humil que sigui, pot ésser l'embrió d'una grandesa. El catolicisme tingué per origen la pedra de Sant Pere. Tota l'Amèrica, la del Nord i la del Sur, sorgiren de la violla de ferro de l'estandart de Colón clavat en la platja on prengué terra. La nova Barcelona se redreçarà damunt de la violla d'En Martínez Domingo. Per això, nosaltres, hauriem pregat que ja que no's colocava en el futur Port Franc, cap primera pedra, se coloués la primera violla, dins d'una caixa que perpetués, dins d'una caixa i amb escriptura pública, l'aconteixement de la presa de possessió de les aigües del Llobregat per una violla que esdevenia la primera violla de Catalunya.

Ara el Port Franc anirà creixent; Barcelona serà més rica i plena; vindrà nova gent; el pla de Barcelona, ja no serà pla, sinó un poble cosmopolita, tentacular, fumejant i marítim i franc. I tot això haurà estat perquè una violla, després de rebre el seu bateig, va batejar civilment al Llobregat, fent de segell de Barcelona. Jo, us juro, amics, que mai més me tornaré a f... de la violla.

PARADOX

LO DE «MARICEL»

Opinem al revés de molta gent

Clar i català: creiem que aqueix «oncle americà» que'ns havia sortit a Sitges, està en us del seu perfectíssim dret en entornar-se'n a la seva terra ell i el lloro, i emportar-se'n a dins de la maleta totes les coses més o menys artístiques adquirides aquí i fora de aquí. Això no ha succeït encara, gràcies a Déu, però parlem del dret que tindria a fer-ho.

Tots aqueixos senyors, crítics i no crítics, que tanta cridòria han alçat i tan rebombori estan movent per suposades intencions i actituds encara no ben definides de mister Deering, l'afortunat propietari de «Maricel», amb les seves intemperants paraules, els seus extemporanis exabruptes i les seves llàgrimes de cocodrill, lo que hauran aconseguit és precipitar els aconteixements i donar llògics motius a la «guillada» d'aqueix home excèntric, que amb tot i demostrar, amb fets, que estimava als sitgetans i que's trobava bé a casa nostra, tingué la discreció

sempre de no «allargar-se» massa amb promeses i de fer el mut, a pesar de que sols pateix de sordera.

El cas d'aqueix senyor ens sembla natural, humà i correcte: Un multimilionari nordamericà que visita la platja suburenca; que s'entusiasma amb la bellesa natural de l'esplèndida població, que adquireix una finca, transformant-la en un joiell-museu; que compra esbogerradament pedres i ferros antiquíssims per a guarnir portes i finestres; que arreplega *Goyas* i *Grecos* i *Zurbaráns* per a adornar les parets, alternant aqueixes teles amb lo millor dels nostres moderns pintors; que omplena vitrines i més vitrines de brodats, de ceràmica, de cristalleria; que converteix els patis i jardins en regions d'ensomni; que tot això no li ha regalat ningú, sinó que ell ho ha comprat amb els seus diners, escampant, llençant millor dit, milions i milions; que dóna vida a artistes i comerciants d'art de Catalunya; i que ara, «per naps o per cols o per xirivies», l'home es lleva un dia de mal humor, renyeix amb la criada i decideix anar-se'n a pendre un tè als Estats Units o a Xauxa o al Eldorado... ¿no està en el seu perfecte dret d'endur-se'n la tetera i els plats i les tasses, per joies artístiques que siguin, allà on li dongui la realíssima gana? Doncs això és lo que sembla que ha fet mister Deering; i això és lo que ha mogut tan inútil aldarull i tant xivarri, entre els que més obligació tindrien de callar.

Sí, callar; perquè mentre no hi hagi en la nostra terra cap llei que prohibeixi la fuga de les obres d'art nacionals, tots els «místers» de tot arreu del món podran venir a casa nostra i emportar-se'n lo millor que tinguem. I sempre, per això, la culpa serà nostra; és a dir, dels desaprensus fenicis que'ls hi haurem venut les joies, demostrant així que fem més cas d'uns quants bitlletets de mil que d'una tela d'En Viladomat, o d'un retaule gòtic.

Cap aquí és on haurien de tirar i apretar els crítics i no crítics: contra determinats antiquaris aficionats que's vendrien fins el pare que'ls engendrà si fos del segle XIII; contra els rectors que despullen els pocs temples romànics que'ns resten; contra l'ambició de la major part de negociants d'art que no tenen espera, i contra certes titulades juntes que massa sovint—més per ignorància que per mala fe—dilapiden diners del comú en «raves» moderníssims, podent destinar importants quantitats a l'arreplec de peces d'art antic de veritable mèrit, que tant de goig farien en els nostres Museus oficials.

Prou alçar la llebra, doncs, il·lustres cocodrils; prou molestar al ianqui amb intempestius dicteris, que en el fons sereu vosaltres els únics culpables de l'emigració artística que tots ja ploreu, quan potser encara no està més que en la vostra exaltada i intemperant imaginació; vosaltres que «encolomàreu» òssos i més òssos al «oncle americà», i ara, fora de tota llei i justícia, pendrieu que ell us vengués a mig preu els bons talls.

Permeteu que us diguem que'ns sembla que vos heu precipitat al bescantar a mister Deering, dubtant dels seus sentiments altruistes envers Sitges i Catalunya. Perquè ¿què vol dir que aqueix senyor hagi tingut el caprici d'emportar-se'n uns quants *bibelots* del «Maricel» a la seva terra? Què vol dir uns vagons de caixes que se'n van? Unes dotzenes d'objectes retirats d'aquella immensa col·lecció de mils i mils d'obres mestres, no representa encara la pèrdua definitiva d'aqueix castell feudal «Maricel», atapeït de tresors artístics, de la bellesa dels quals, per altra part, no'n disfruta gairebé ningú més que el seu acabat amo, puix és més difícil passar les portes d'aqueix casal que les antigues muralles de la Xina.

SAM

La major epidèmia

A la fi sembla que ha pogut ésser un fet la normalització del famosíssim Hospital d'Infecciosos. L'hospital que tant ha donat que parlar, i que tant de llum ha fet consumir en les sessions.

Al senyor Soler i Roig, vehement i bon jan, regidor gelosíssim del seu deure, se li hauria estroncat un tema de discussió, de formar encara part del Consistori. En recordar les baralles i els disgustos motivats per la marxa del Hospital, ens sembla un somni el normal funcionament del mateix.

Lo succeït amb l'Hospital d'Infecciosos, prova com tot arriba en aquest món, fins çò que depèn de la voluntat del Ajuntament, per tal de que els que esperen encertin a carregar-se de paciència. Si com veiem s'ha resolt lo del Hospital d'Infecciosos, a sant de què desconfiar de veure solucionar els milers d'assumptes que en les diverses oficines de la Casa Gran dormen avui per avui, el somni dels justos? Amb palla i temps, diu l'adagi que maduren les nespres. Amb resignació i bona voluntat, no ha d'ésser difícil menar a la pràctica els grans problemes que acostumen a servir d'esqué per a captar vots.

El fet és que tenim Hospital d'Infecciosos, cosa que estimàvem gaire bé impossible. Més extraordinari encara que el fet en sí, és que al dir de les notes oficioses, marxa l'Hospital regularment, sense entrebancs ni deficiències que desvirtuin la seva tasca humanitària.

Tots hem d'alegrar-nos del feliç acontejement. Per a que la satisfacció sigués complerta, manca només que en lloc de malalts que portar a la flamant institució, poguessin ésser-hi enviats els feixos d'expedients, de proposicions, esmenes i extractes de discursos que són la lepra de l'administració, i que pesen damunt la ciutat com una mala cosa.

En matèria d'infecció no en coneixem d'altra de més grossa i difícil de guarir.

JUST

L'HOME PETIT

Potser per primera volta ha estat desmentida aquella afirmació de que tot home petit està carregat de... cançons. Mentre l'alcalde discorsejava i els convidats assentien a les paraules anunciadores de grandeses i tothom extenia orgullosament la mirada pels terrenys que serien el Dipòsit Franc, nosaltres ens fixàvem en un home petit que anava carregat, no de... cançons, sinó d'ulleres. Semblava una criatura alemanya, o un estudiant japonès, o un enginyer al qui l'estudi l'hagués privat el créixer. Era l'Oriol Martorell.

BROMETES DE CIRC

—Quina diferència hi ha entre els testos i les olles?
—En que els «olles» fan el mal, i els «testos» me'ls fan pagar a mi.

Ell, l'Oriol Martorell, ha estat la voluntat persistent i animadora, la santa insistència en el Dipòsit Franc, que no era més que un número de la *Gaceta*. Viatjà, estudià, anà cent vegades a Madrid, feu dispendis, i poc a poc aqueix home petit anà articulant lo que no era més que una promesa.

Una vegada, En Pere Corominas digué als incrèduls de l'Oriol Martorell, president de la Joventut Nacionalista Republicana:

—Que us penseu que En Canalejas té el talent de l'Oriol?

En Corominas era, aleshores, un exagerat. Per a ell, En Martorell era més intel·ligent que En Canalejas i l'Albert Quintana parlava millor que En Melquiades Alvarez. Exagerat o no, l'Oriol Martorell, tan nano, tan fill de casa bona, tan president de joventut, ha esdevingut més «periòde constructiu» que tots els homes grans de la «Lliga».

Amb el temps, potser li arribarem a fer justícia i una estatua. Aleshores demanarem que l'estatua de l'Oriol Martorell sigui ben alta, de color blanc i sense ulleres.

ESQUERRA I DRETA

En Joan Casanovas i En Ramon Noguer i Comes s'han reunit i han fet, a la Diputació, l'esquerra. Es una esquerra complerta, perquè En Casanovas és alt i En Noguer petit; En Noguer ros i En Casanovas moreno.

Però En Casanovas, dins de la Diputació, és un veterà i En Noguer un quinto. Però En Noguer té voluntat i ambició, i com que d'esquerra ja ho és, com d'esquerra ja'n té, li diu an En Casanovas:

—Casanovas, jo seré la vostra dreta.

Barcelonina

Via sacra, la jennoblida
vella Rambla de les Flors,
la saba teva és la vida
que nodreix mon feble cos.

Tantost el dia clareja
amb el seu carro de llum,
que mon ànima es rebeja
aspirant el teu perfum.

Força viva, qui acarona
en les hores de neguit,
bo-i fent-me sentir, pregona,
de l'amor, tot el dalit.

Embelleix les meves gloses
dant-els-hi el foc dels clavells,
la fragància de les roses,
la cadència dels ocells.

Cada vespre, quan s'ajoquen,
bella Rambla, ets un encís,
amb el piuetg, que'n evoquen
el que ha d'essè el paradís.

Quan el bon germà s'allunya,
i enyorant, plora el seu cor
a la dolça Catalunya,
li passa amb ton grat record.

¡Alegròia via sacra,
és en tu on trobo el repòs
que em goreix de tota xacra,
gentil Rambla de les Flors!

SALVADOR BORRUT I SOLER

Sortosament per a tots, ens han deixat els còmics castellans que en proporció més que regular, solen visitar-nos tots els anys per aquest temps.

Amb la desaparició de les esmentades companyies, s'ha esvaït el perill d'haver d'intervenir en una serie de trifulques suscidades de teló endins i que a judicar per les espurnes arribades al públic, han revestit extraordinària greutat.

Com si no ens bastessin els mals de cap propis, i no en tinguessim prou amb els disgustos que els barcelonins els uns als altres ens donem.

Lo succeït enguany amb els comedians madrilenys, que s'han esbatussat ells amb ells al punt de dir-se la lliçó del porc, es presta a una serie de consideracions que m'he posat a mi mateix altres voltes.

Què tindrà el cel de Barcelona, quins gèrmens portarà el vent que aquí es respira, per a que quants a casa nostra arriben s'escometin mútuament com a feres? Quin virus portem a l'ànima els ciutadans d'aquest país, que així encomanem la rancúnia i l'acometivitat al primer foraster que es digna visitar-nos?

Els actors castellans, tan fins i tan respectuosos generalment, han restat enguany dividits per una apreciació respecte de un extrem professional.

Aquesta divergència de criteri, que a Madrid, a Sevilla, a San Sebastián, o a la quinta forca, s'hauria, pot-ser, solventat sense trastorns de cap mena, ha assolit a Barcelona tons d'una violència i una agressivitat extremades. Per mi que ho fa l'aigua de Canaletes, d'una força tal, que el qui arriba a tastar-la roman per sempre més entre nosaltres. Al adquirir aquí carta de ciutadania, s'empelta els pecats i les virtuts que fan de Barcelona una ciutat sense parió en el món.

Per fas o per nefes, el *certus* és que han donat els còmics castellans que ens arriben amb les orenetes, un espectacle impropï de gent sèria. Que ultra haver sortit al carrer a escatir les seves diferències, s'han arremangat i llensat a la cara quatre fàstics, que no s'haurien dit, segurament, els seus col·legues que fa tan tost uns anys, formaven la tertúlia al *Orient*; que no admeterien tampoc, els modestos companys que sempre s'apleguen encara a les taules del *Catalán*.

De repetir els còmics castellans la sort l'any que ve, resoldran els seus assumptes a trets de Star. Llavors podrà dir-se que la fusió entre Madrid i Barcelona, cobejada de temps per importants elements polítics, és quelcom més que una figura retòrica, o una aspiració verbalista, despullada de sentit.

X.

CAS INSOLIT!!

Un regidor model que prefereix dimitir ans que contribuir a la farsa municipal.

No va de broma, no; llegeixin el document:

«Excmo. señor: Muy honrado por el Excmo. Ayuntamiento con el cargo de concejal inspector de mercados, en el desempeño de esta misión he puesto toda mi voluntad. Encontré los mercados, especialmente el de la C....., en poder de una red de intermediarios que encarecen todos los productos.

Desde el primer instante tropecé con grandes dificultades en mi tarea de librar al vecindario de la serie de abusos viciosos arraigados en los mercados—repito que especialmente en el de la C.....—sitios que encarecen desproporcionalmente el precio de los productos y privan al Ayuntamiento de toda intervención eficaz en beneficio de los consumidores.

Mentiría si afirmase que no he conseguido nada; pero tampoco diría la verdad si asegurase haber logrado mucho. Los industriales tienen una fuerza enorme; así en el propio Ayuntamiento, como en los organismos superiores.

En cuanto se adopta una medida en contra de los abusos de un industrial o de varios, comienza la influencia a ejercer tal presión, que invalida su eficacia. Tan grande es, que los propios encargados de cumplir mis órdenes, con raras excepciones—sería injusto no citar la del jefe de los Mostenses, don Emilio Rodríguez—ejercen la peor de su resistencia pasiva, que consiste en prestarse al juego de los industriales, aceptando sus pretextos dilatorios, poniendo mi autoridad, y por consiguiente la del Excmo. Ayuntamiento que represento, en ridículo.

Declaro mi fracaso; prefiriendo declararlo, a que los demás lo proclamen, y presento al Excmo. Ayuntamiento la dimisión irrevocable de mi cargo, quedando agradecido a las atenciones tan comprobadas como reiteradas que he etc., etc.—Antonio López Baeza.»

¡Nuestro gozo en un pozo!

No's tracta de cap regidor de Barcelona, sinó d'un «concejal» de Madrid.

Un «pagès»

A la plaça de l'església de Villaridícola hi ha una antiga botiga de queviures que, per sa façana, no en donarieu cap pesseta; però que s'hi entreu, doneu totes les que dueu al damunt: en primer lloc, perquè us enamoreu de tots els gèneres, i en segon lloc, perquè us en fan pagar tres vegades més que a ciutat, inclòs dels fruits i verdures dels camps de l'entorn del poble. Però aquest miracle, que essent tot tan car la gent s'emporti la tenda,

es deu al seu propietari, que és un pagerol que quan els demés van a l'hort ell ja fa estona que n'ha tornat.

L'altra tarda vaig entrar en l'esmentada botiga i me enamori d'un meló de sèrie, que diria un ianqui.

—Quant val?...—preguntà al aixerit botiguer, que acabava de tirar la darrera amoreta a una formosa serventa que vestia de negre i lluia un fi devantalet blanc.

—Perquè és vostè... només tres pessetes.

—Tres pessetes? Però si no val cinquanta cèntims!

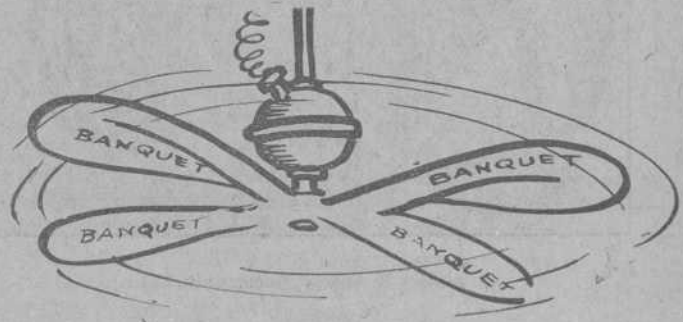
—Potser tingui raó, però jo no'l puc donar per un cèntim menys.

—Per què?

—Sembla mentida que no ho hagi endevinat. Els gèneres de la meua botiga els adquireixo expresament per la colònia estiuenca, vull dir, que no me'ls compra la gent del poble... Resum de tot això: l'any per a mi, només té dos mesos i mig. I vostè no sap lo que és reventat tenir-se de guanyar la vida d'un any en dos mesos i mig.

—Trapella!—li díguí enfadat i somrient a la vegada—Vaja, vós feu igual que la «majoria» dels regidors de la ciutat dels comtes: viure a l'esquena dels pobres barcelonins!...

JOAN BARCELONA

—No'n podem dir mal, de l'estlu, els culners de Barcelona.

COSES D'ALTRES TEMPS—Pàgines il·lustrades de "Jonadas de Gloria"

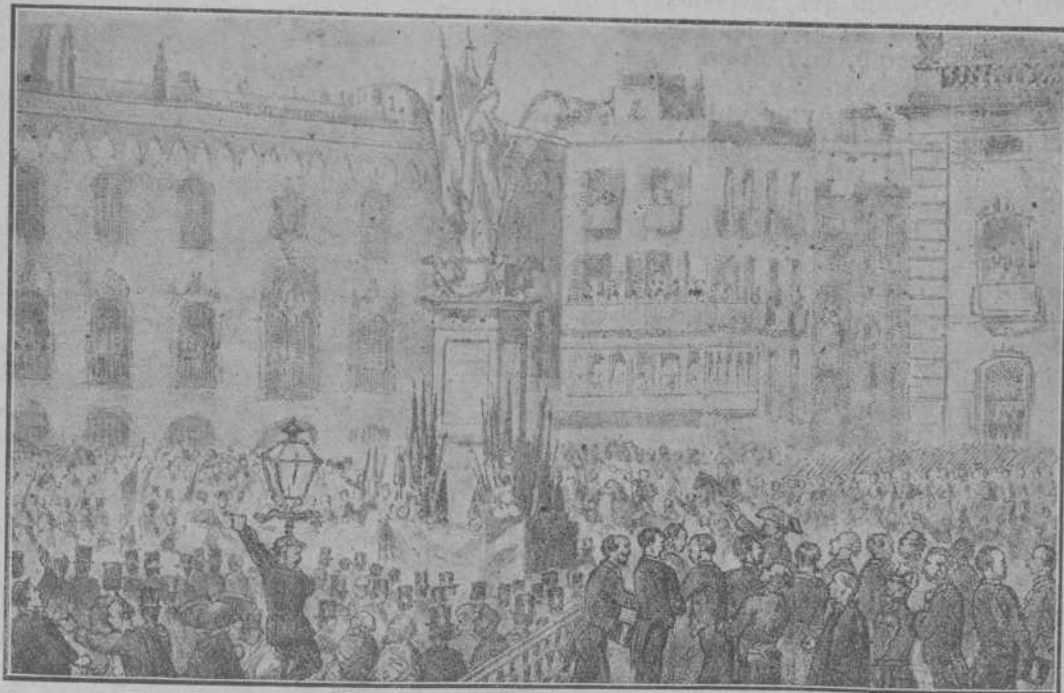
Ali-Bey El Abbasi (Domènec Badia).

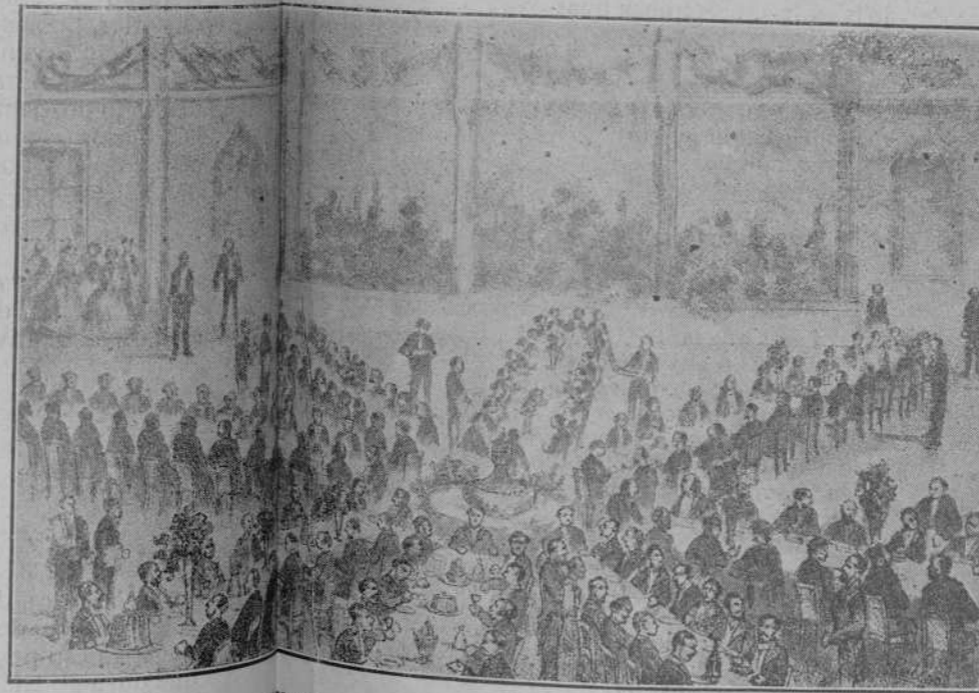
Ali-Bey en el desert.

Entrevista del general O'Donnell [Muley El Abbas]

L'Ajuntament de Barcelona rebent a les tropes i als voluntaris al peu de la piràmide d'honor

Banquet donat per l'Ajuntament als voluntaris, en el Saló dels «Campus Eliseos».

Diguem-hi la nostra

La catàstrofe ocorreguda en un pis principal de la casa assenyalada amb el número 253 del carrer de Consell de Cent, és un altre crit d'avis que deuria preocupar a tothom, fins a les nostres autoritats de tota mena.

Sempre ha sigut l'esperit mercantilista el principal causant de les desventures col·lectives. El cas del dipòsit de pel·lícules és un de tants que'ns parlen de la munió de perills que existeixen en el sí de la nostra urb, amb coneixement o no de quins deuen posar per damunt de tot la salut dels veïns, la seguretat personal de la gent confiada, que dorm tranquil·la sobre el cràter de no pocs volcans a prenys de laves mortíferes.

Cal suposar que quan menys pels efectes de la recaudació, sabrien les autoritats l'existència del dipòsit de pel·lícules. I si no ho sabien les autoritats, ho sabrien el propietari de la finca i el porter de la casa.

¿Qui serà capaç de ignorar el perill que un dipòsit de pel·lícules entranya, i qui, entenent el pressagi que representa, no preferirà delatar, a consentir, a acceptar una complicitat repugnant en el cas, proper o llunyà, de produir-se l'explosió?

Cal aixecar a virtut la protesta contra instal·lacions de aital naturalesa, fent-les públiques als quatre vents perquè, arribat el cas de la desgràcia, se pugui amb més certesa assenyalar qui en té la culpa.

Fa quatre dies que en un cine de la Plaça del Bon-succès va succeir una cosa semblanta. Allavors fou quan llegírem en els periòdics veritables abominacions contra això que'ns ha indignat avui. Es demanava el tancament del cine i es demanaven responsabilitats contra una empresa que feia provatures atrevides amb perill dels centenars d'espectadors de rera l'envà.

Succeí que, transcorreguts pocs dies, menys de dues setmanes si la memòria no'ns enganya, tornava a obrir-se l'establiment, refiada l'empresa en el poc seny d'un públic que no toca a sometent fins que té els lladres a casa.

I ara succeirà el mateix. S'enterraran els morts, se curaran els ferits (el desventurat que ha quedat sense ulls, no té cura), el propietari es gastarà unes pessetes, cobrades per endavant, en posar vidres i persianes i pintar lo que varen rostir les llengües de foc; el porter se condoldrà de les propines perdudes amb el sinistre, cercant ocasió de restituir-les i augmentar-les, i els més de plànyer seran els veïns que creuran viure en una Arcàdia, sobre el nou crim en gestació, abocats inconscientment al barranc que un dia o altre haurà d'engolir-se'ls.

Nosaltres, vinguts de muntanya, ens escriuim de lo que toquem i veïem a Barcelona, ciutat cosmopolita, modernitzada, atapeïda d'empleats. En aquest temps d'alta temperatura, cada dos per tres descobrim veritables focus d'infecció; estables i corrals presumint les seves fortors inaguantables farcides de microbis, en els sitis més cèntrics i atapeïts de cases; venedors de quarta mà oferint mercaderies que els tocinos desdenyarien.

En el trós de via a pla nivell del tren de M. Z. A., hi hem vist una infinitat de gossos en estat putrefacte, fins a completar-se i ensenyar el branillatge de les costelles pedrades.

No cal dir si hi és convenient a Barcelona l'adopció de mides de salut i d'urbanització, allunyant aquelles indústries que, com la que mou avui la nostra ploma, són

una menaça contra la vida; i si cal també foragitar tota mena de focus indefectiblement progenitors de malalties, amb fesomia d'endèmiques perquè no's fa lo convenient per a destruir-les.

El cos d'Higiene, que hauria d'ésser també de Salvament, potser migrat, avui, deuria treballar més provocant una pluja de denúncies diàries.

Nosaltres premiariem als denunciants, a fi d'estimular-los en el compliment del seu deure, però no tindriem pietat envers els culpables d'una situació prehistòrica que va a dretes contra l'Humanitat.

J. COSTA I PÒMÈS

LA PETITA ANÈCDOTA

Serà autèntica, serà falça, serà de una veritat exagerada, si vostés volen. Del que no hi ha dupte és de que és ben francesa, no perquè el lloc i l'ambient i els protagonistes siguin de la terra d'En Millerand, sinó perquè el que hi passa, inventat o succeït, és de una picardia tan espiritual, que no pot ésser imaginat sinó per un enginyós fill, o nèt, o cosí-germà de la Mariagna.

I passem a l'anècdota, que amb el títol de «La cambrereta i el metge» ens conta amb admirable souplesse un simpàtic col·lega parisenc.

El doctor Deboré, metge de París, que morí farà a prop de un any, fou cridat una vegada a casa de uns senyors que la devien ballar bastant magreta, per quant feia ja molt temps que els visitava i encara no n'havia pogut treure cap diner.

Més entusiasta de fer el bé que de cobrar honoraris, el bon metge es presentà a la casa així que rebé avis.

—Un cas greu, doctor,—li digué la senyora al obrir-li la porta.

—I això? Qui tenen malalt?

—La cambrera; fa dies que geu i no sabem que té.

El metge entrà al quarto de la cambrereta, que era molt maca; la polçà, li feu ensenyar la llengua, li posà el termòmetre sota l'aixel·la, li auscultà el pit i l'esquena, i de seguida pogué constatar que no tenia res, que la seva malaltia eren camàndules.

Un moment que restà sol amb ella, M. Deboré, donant-li amb els dos ditets de la mà dreta uns copets a les galtes, més roges que cireretes madures, preguntà a la malalta fingida:

—Com és que fas això? Perquè no et lledes?

—Jo li diré la veritat, doctor,—respon la cambrereta.—Ho faig per a fer enrabiatar als amos. Figuri's que fa cinc mesos que'm deuen les mesades. Jo que sí que m'he empescat aquesta; fer veure que estic malalta; i fins que m'hagin pagat, no m'alçaré del llit.

El doctor, amb molta naturalitat, tralent-se l'americana:

—Fes-me una mica de lloc, nota, que jo fa tres anys que haig de cobrar.

XARAU

L'assistent

I

Al matí, quan les criades van a la plaça a comprar, d'una o altra sempre pesco algú centim per fumar. L'altre dia una *jamona* que s'està a casa un marquès, va donar-me un tros de cuixa sens que jo li demanés.

TORNADA

Jo sóc un sorge
molt campetxano
no havent-hi guerra
estic molt bé.
No faig cap guàrdia,
corro la tuna:
perquè ho entenguin
sóc assistent.

II

A les tardes vaig al *cine* amb la Lola i la Pilar, i allí estem com a la glòria perquè al mig me fan posar. Quan la tela refractora representa aquells petons, totes dues se m'acosten, jo'ls en faig, i els troben bons.

TORNADA

Jo sóc un sorge
molt campetxano
no havent-hi guerra
estic molt bé.
No faig cap guàrdia,
corro la tuna:
perquè ho entenguin
sóc assistent.

III

A les festes a la tarda al «Pay-Pay» o al «Triánón» vinguen valsos, fox-trots, tangos i també algún pericón. Qualsevol s'estigui a casa treballant com un negre: quan se sorge se m'acabi ja més no disfruitaré.

TORNADA

Jo sóc un sorge
molt campetxano,
no havent-hi guerra
estic molt bé.
No faig cap guàrdia,
corro la tuna:
perquè ho entenguin
sóc assistent.

S. LLOPART MONNER

PAPERAM

CANÇONS POPULARS DE CATALUNYA.—Acaba de publicar-se la tercera sèrie, que consta d'una quinzena de composicions, lletra i música, triades de entre lo milloret del nostre folk-lore català.

Forma el volum XIII, de la «Biblioteca Bonavía».

HOMENATGE A LA MEMÒRIA D'EN COSME VIDAL.—Interessant recordatori del pas per la vida, d'aqueix ardit «treballador literari» que's firmà *Josep Aladern*. En un elegant volum han sigut aplegats una porció de elogis en prosa i en vers, sentides oracions funeràries que palesen la estima en que els nostres homes de lletres tenien al homenatjat. Entre les firmes, hi ha un grapat de mestres, i la majoria dels originals es llegeixen amb gust, mereixent els directors i compaginadors del llibre una efusiva felicitació per haver sapigut donar amenitat i interès a una obra pel seu caràcter corria el perill d'ésser pesadíssima i monòtona. Unes quantes reproduccions fotogràfiques i un retrat de l'Aladern il·lustren aqueix homenatge que val tant, potser més, que un monument de pedra picada.

ORIENTO.—Follet de propaganda que publica l'acreditat Liceu Dalmau, institució pedagògica que's dedica amb èxit a la cultura i instrucció de la dona.

NOCTURNO TRÀGIC, per *Regina Opisso de Llorens*.—Interessant novel·leta dramàtica, amb situacions quasi patètiques que emocionen als cors més empedernits. Tots els aficionats a les pel·lícules sensacionals disfrutarien llegint aquesta novel·leta que demostra en la autora condicions per aqueix difícilíssim gènere literari.

MANIOBRES DE NIT.—Vodevill en tres actes, arranjat al català, per D. Bonaplata Alentorn.

Es el número 3 de la «Biblioteca Vodevillesca» en publicació.

CURA DE MORO i EL RET DE LA SILA, comèdies d'En Frederic Soler (*Serafi Pitarra*).

TOTS ELS CASOS TENEN SORT, vodevill en tres actes, de Hennequin i De Gorsses; traducció de Carles Capdevila.

LA DIDA, drama en tres actes de Frederic Soler (*Serafi Pitarra*).

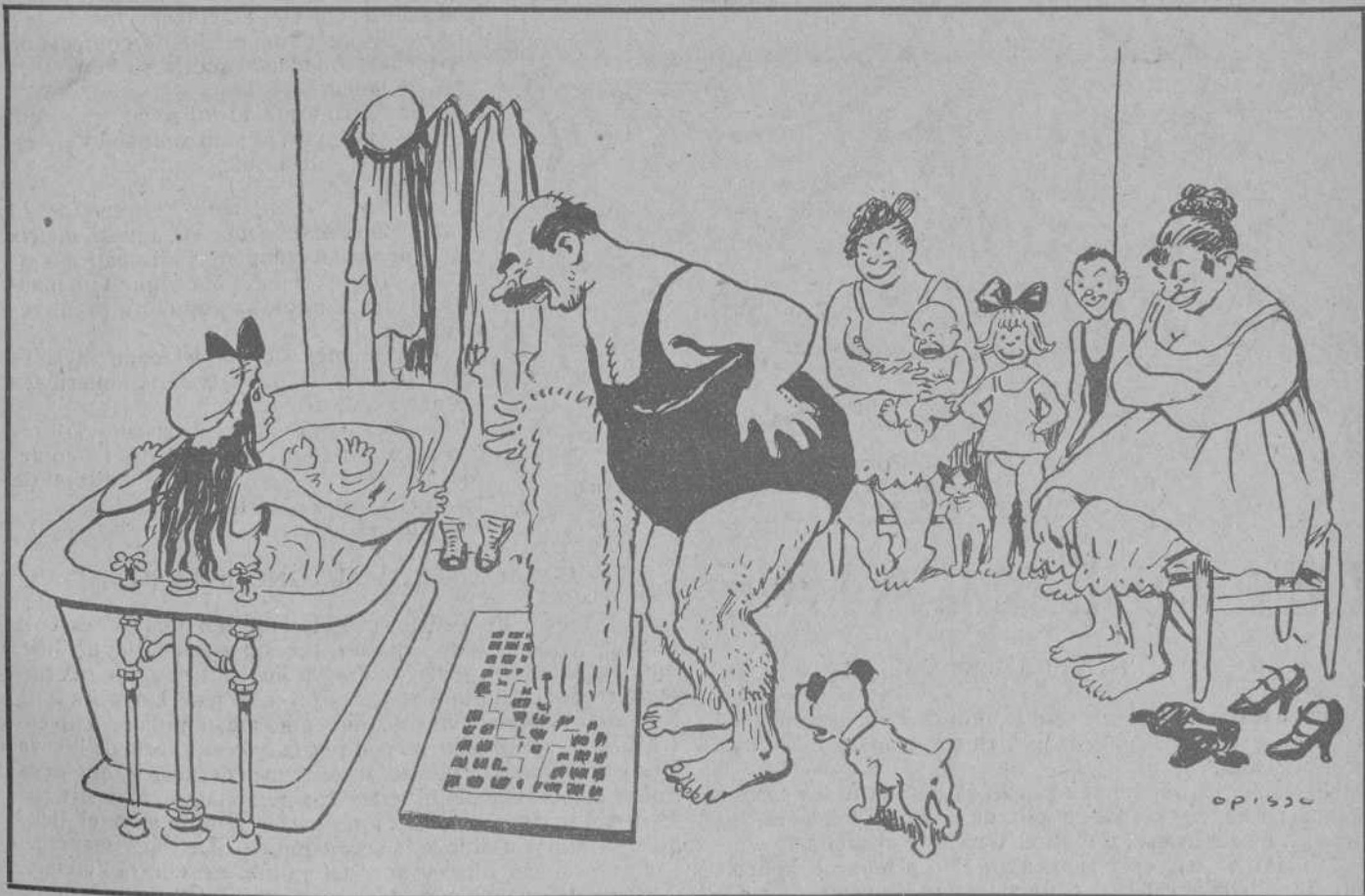
LES HUMILS VIOLETES, comèdia en tres actes de Victòria Vives.

EL SOMNI DE L'INNOCÈNCIA, sarçuela d'En Conrad Colomer; i EL SENYOR PALAUDÀRIES, sarçuela d'En Joaquim Montero.

Totes elles obres d'èxit i publicacions de «La Escena Catalana».

CAMINO ADELANTE.—Comèdia en dos actes, original de M. Linares Rivas. Consta en el darrer número de «Los Contemporàneos».

SEPT CIÈNCIES

QUI ES L'ULTIM, O LES CASES AMB QUARTO DE BANY

—Apa, enllesteix, Francisqueta, que ara em toca a mi.

—Vol fer el favor d'un bany?
—S'haurà d'esperar, perquè en aquesta hora, al mar,
hi ha més tall que suc.

TELO ENLAIRE

NOVEDADES

Definitivament, demà, dissabte, tindrà lloc l'estrena del «grandioso y chistosísimo vodevil en tres actos», *L'home de les set vegades*.

No sabem perquè ha de persistir aqueixa estúpida costum de redactar en castellà els cartells de funcions catalanes; els anuncis de teatre català o d'obres traduïdes al català.

Tornant a l'estrena, ens assegura l'Empresa que aqueixa obra, arranjada al català per literats tan prestigiosos com En Joaquim Muntaner i En Salvador Vilaregut, constitueix «el éxito más grandioso del año, en París.»

—Ja tindrem ocasió de comprovar-ho i de dir-ne quelcom la vinenta setmana.

TÍVOLI

No's cansen de renovar els programes, i fan bé. Aqueix gènere de Circ Equestre, que acostuma a tenir molts parroquians, però que gairebé són sempre els mateixos, necessita força varietat i força novetat.

L'Empresa, entenent-ho així, cada vuit dies anuncia nous debuts. I aquesta setmana ens els ofereix de cinc en cinc.

Ahir, dijous, degueren començar les seves tasques: el *Trio Lyons*, equilibristes amb els bambús gegants; *Louise Loyal* i *Aliatar*, «jongleuses» de fantasia; *Les News-sons*, acrobats olímpics; *Miss Virginia*, uniciclera que fa meravelles damunt d'un filferro, i una sensacional atracció titulada *Giròscopo humano*.

Segueixen obtenint sorolloses ovacions el número esgarrifós *Staig* i els simpàtics clowns *Beby* i *Seiffert*.

GOYA

Dimarts s'acomiatà del públic barceloní la companyia Martínez Sierra.

L'admirable Bécena, que ja havia sigut extraordinàriament aplaudida aqueixos dies amb la represa de *Las lágrimas de la Trini*, obra que escollí per a la nit del benefici, que fou brillantíssim, va estar, la darrera nit d'actuació, excel·lent, com de costum, interpretant la celebrada comèdia de l'Arniches, *La chica del gato*, l'èxit més gros de la temporada.

Bona sort, i que tornin aviat, que aquí sempre els anyorem amb simpatia i els esperem amb entusiasme.

— Aquesta nit, amb l'estrena de *El Padre Zacarias*, debuta en aquest mateix teatre una gran companyia dramàtica castellana dirigitada per En Manrique Gil, inaugurant una temporada popular a preus reduïdíssims.

Tenim entès que la tal companyia és més que discreta, i consta de voluntariosos i estudiosos artistes.

Anuncien una vintena d'estrenes d'obres grosses i porten un centenar més de comèdies i drames de repertori, lo milloret de tot lo estrenat a Madrid.

Ja hi estem anant.

CASAL CATALÀ AUTONOMISTA (G.)

Per funció de benefici del director del quadre escènic senyor Massot, i amb caràcter d'avant-estrena, tingué lloc, diumenge, la representació d'un drama en tres actes, *Els caiguts*, original del premiat poeta Josep Pons i Tió, obra que fou extraordinàriament aplaudida per la distingida concurrència; i ho fou amb justícia, tant per la bellesa sòbria de la seva ferma construcció, com per les valenties del diàleg, que peca potser d'excessivament literari. Els personatges, al nostre entendre, discursen massa i no parlen sempre amb el llenguatge indispensable a la seva condició. De totes maneres, l'autor, que és observador del poble, es curarà, creiem, d'aqueix defecte en successives obres. El fet lloable, digne d'apuntar, és que *Els caiguts*, amb tot i les reminiscències que d'*Els vells* sembla tenir, és obra forta, interessant i cons-

truïda amb traça. Una primera obra, que denota en el senyor Pons i Tió envejables condicions per al conreu de la dramàtica catalana.

ARTISTES QUE TORNEN

Més trempat que un gínjol arribà, en l'el «Legazpi», procedent de Manila, nostre primer actor, el notable genèric Alexandre Nolla.

El saludàrem i ens assabentà d'una brillant temporada de sis mesos feta a la capital filipina.

Inútil dir que'ns alegrem sincerament de la bona arribada i dels bons èxits.

I l'alegria no'ns cabria a la pell si ara el notable comediant es reintegrés al teatre català, on té el seu públic que l'enyora i el distingeix.

Esquellots

Aqueixos dies és un fàstic; valdria més anar-se'n al Moro.

No sé si ho fa la calor o què, que sembla que els periodistes es burlin de la gent, de tant que s'ho prenen a la fresca.

Un hom agafa el diari, va per a llegir... I sí sí!... llegir m'has dit!...

Tan aviat uns espais en blanc, com uns espais en negre, tan aviat una boira gris us tapa els ulls, com un núvol de tinta us cobreix la vista.

En els diaris hi trobareu de tot, menos notícies interessants.

Maliatsiga la calor!...

Això ho fa que no pot ploure!

Al objecte de que els *tututs* de la Banda Municipal puguin veure bé les solfes, la comissió de l'Ajuntament proposa la col·locació de quatre grans làmpares elèctriques a la Plaça del Rei.

Tot plegat, quatre mil bugies, que faran d'allò més contents als veïns que potser no tenien candela per anar al llit.

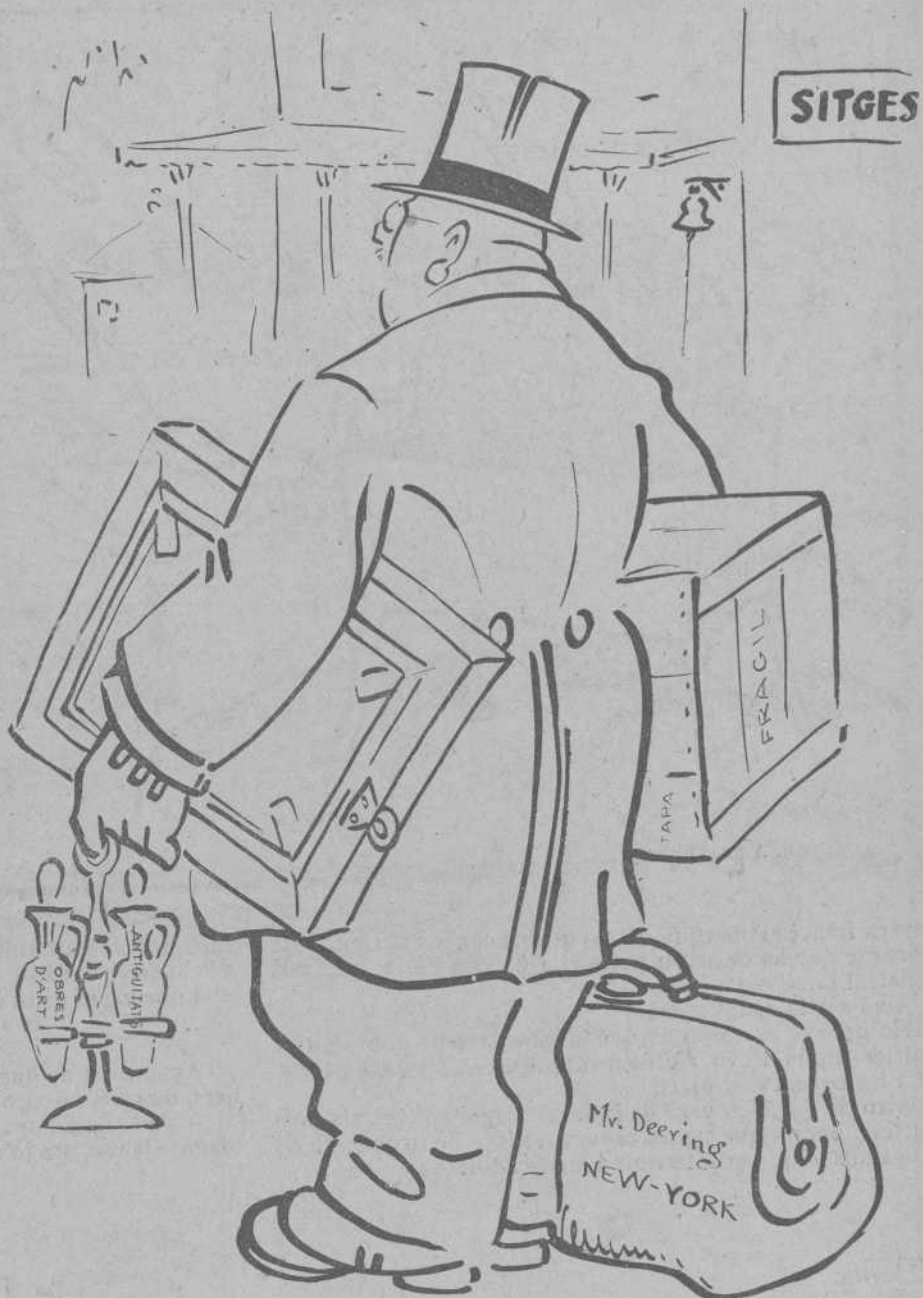
Però... una cosa empipa: que sigui, la favorescuda, la Plaça del Rei.

I els regidors republicans no han protestat?

Quina cremor, cavallers!

Barcelona és una torradora; i ja no hi valen ni els banys de la Mar Bella, ni les cadires del Passeig de Gràcia, ni el Park de Les Planes.

Si us en aneu a escampar la boira, malament, perquè la boira no és tal boira, sinó caldo al «rojo vivo»; si us quedeu a casa, pitjor perquè cada casa, que abans era un món, ara és unes graelles a punt de fer-vos la brometa de San Llorenç.

Un peix que s'emporta l'oli.

Una idea se m'acut.

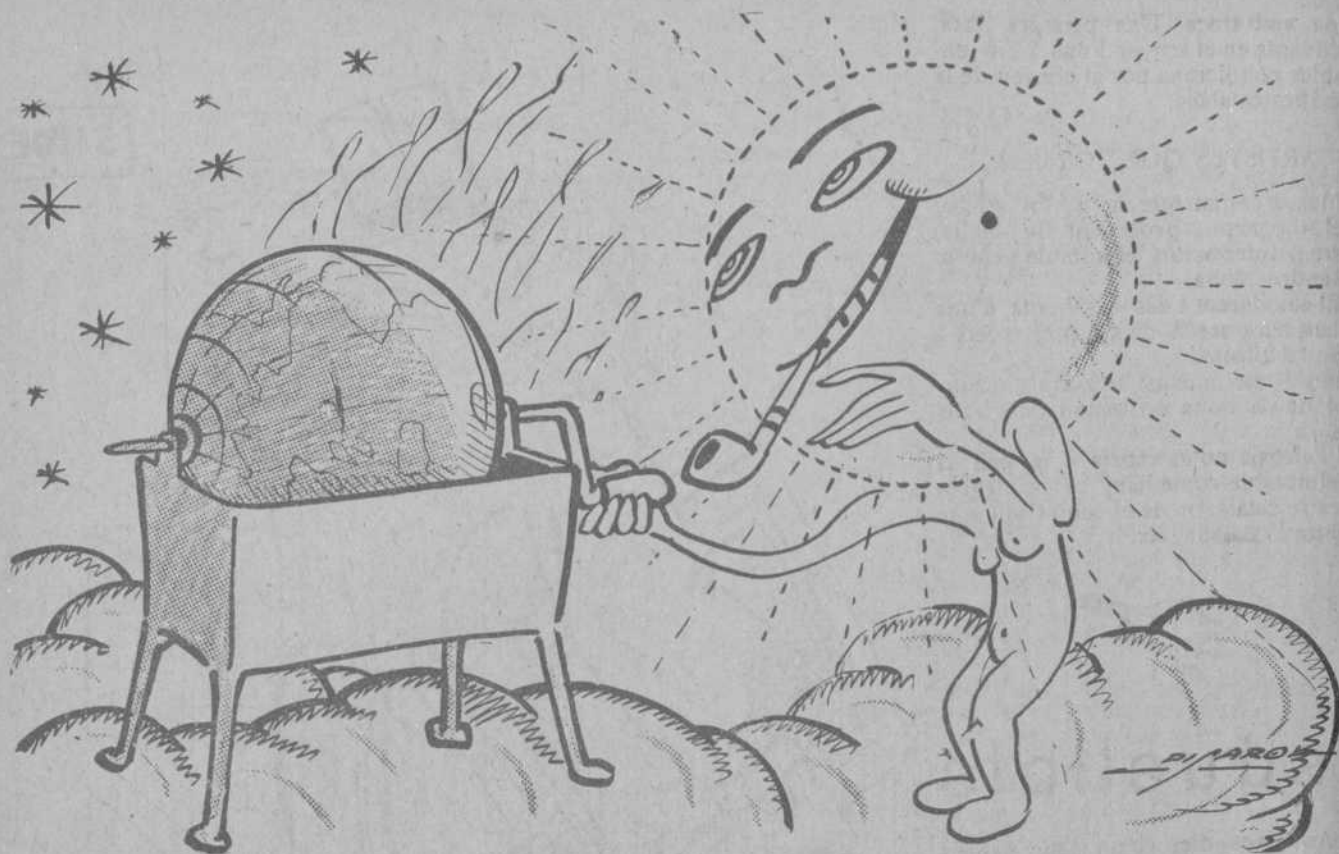
Demana a la Companyia constructora del Metropolità que'ns deixi viure als pous que han obert per a la tant desitjada perforació.

Allí segur que hi deu fer fresca.

Com que per ara no s'ho prenen amb gaire calor!

Ha mort a Barcelona, el distingit escriptor, poeta i professor de l'Universitat Industrial, En Evelí Doria i Bonaplata. Havia col·laborat en el nostre setmanari i la seva firma honorà en més d'una ocasió les planes dels almanacs.
D. E. P.

Sembla que el Comitè creat per a tirar endavant el Monument als morts catalans de la Gran Guerra, sollicitarà del

EL SOL A LA TERRA

—Ja us ensenyare jo de pendre-us les coses a la frescal ..

Govern francès l'obsequi d'uns quants canons per a fondre el bronze que ha de servir per a el grop escultòric que està modelant En Clarà.

Això ens fa mala espina.

No per res, no. Sinó perquè ja estem veient que algú de Madrid—algún Royo i Vilanova potser—s'aixecarà protestant i malogrànt el projecte.

Això de que el govern de França dongui conóns als catalanistes... encara que siguin canons vells... ho trobaran, els inconsútils, d'un perill terrible i menaçador.

altres greument ferides que en aquesta hora ja deuen haver fet el darrer badall.

I que vagin dient que el «cine» és inofensiu.

Assabentat de que el seu pare havia malgastat molts diners, de jove, un xicot que començava a córrer-la deia:

—Veieu?... Es una llàstima!... Si el meu pare no hagués vingut al món, ara jo'm trobaria amo d'una gran fortuna.

Llegim:
«En Caldetas se celebraron lucidas regatas, acudiendo a presenciárlas muchas familias bien.»

No'ns extranya.

Les famílies *bien* sempre *regategen*.

D'una crònica de Madrid:
«Por todas partes se grita: Hay que castigar a los moros, cueste lo que cueste.

España no puede renunciar al honor de vencer y civilizar el salvaje imperio del Mogreb.

Dios, como siempre, está de nuestra parte: Viva España!»

Dissabte a la matinada va produir-se un incendi en un magatzem de pel·lícules cinematogràfiques.

A conseqüència del sintstre, van ja set persones mortes

De la *Ola* passada

Aquelles nits africanes,
per no mori'ns asfixiats,
erem els veïns dels pisos
dalt del terrat refugiats.

Un andaluc del quint pis,
sempre que un veï's planyia
de la calor, deia això:

—*Más hace en Andalucía!*—

No's podia comparar
amb la de Sevilla (deia);
alabava la d'allí;
i de la d'aquí se'n reia.

—A Sevilla en farà més
(li dic) si li don la gana:
prò aquí fa calor *de llei*;
la que fa allí... és *sevillana*.

PEPET DEL CARRIL

1859 JORNADAS DE GLORIA 1859

Los Españoles en Africa

por VICTOR BALAGUER

Dos tomos en 8.º mayor ilustrados

Pesetas 4

NOVA REIMPRESSIO

Diccionari

Català - Castellà & Castellà - Català

per A. Rovira i Virgili

Un tom 8.º relligat amb pegamoid

Ptes. 12

OBRA NUEVA

ALEJANDRO PEREZ LUGIN

Currito de la Cruz

NOVELA

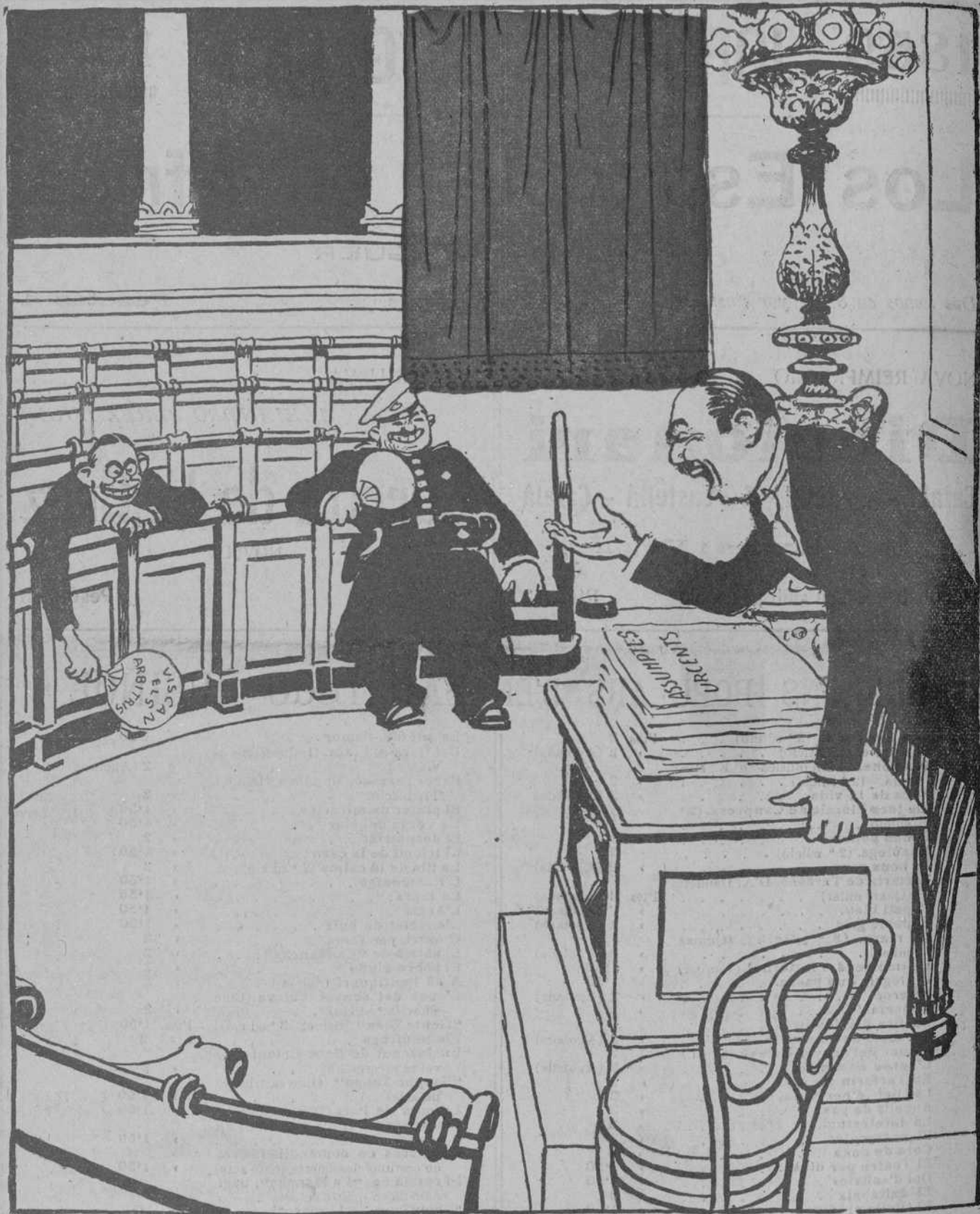
Dos tomos 8.º

Pesetas 8

EDICIONS POPULARS D'EN SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món. (2.ª edició)	Ptes. 2	La nit de l'amor	1'50
El místic. (2.ª edició)	2 (Agotada)	Del Born al Plata. (Impressions de viatge.)	2 (Agotada)
Oracions. Amb música d'E. Morera. (2.ª edició)	2	Port-Tarascó, d'Alfons Daudet. Traducció.	2
Fulls de la vida	2 (Agotada)	El pintor de miracles	1'50
Els Jocs Florals de Canprosa. (2.ª edició)	1'50	La Verge del Mar	1'50
El bon policia	2	El despatriat	2
Monòlegs. (2.ª edició)	2	El triomf de la carn	1'50
La bona gent	2 (Agotada)	La illa de la calma (2.ª edició)	2
Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet. (Quart miler)	Ptes. 2 (Agotada)	L'Homenatge	1'50
El pati blau	2 (Agotada)	La lepra	1'50
El poble gris	2 (Agotada)	L'Arma	1'50
La mare. (3.ª edició). (Quinzè miler)	2 (Agotada)	L'envelat de baix	1'50
La «merienda» fraternal. (4. miler)	1'50	Glosari, per Xarau	2
L'Alegria que passa	1'50	El català de «La Mancha»	2
L'heroe	2 (Agotada)	El pobre viudo	2
Libertat!	2	A cà l'antiquari (Sainet)	2
La fira de Neuilly	2	L'auca del senyor Esteve (Cinc actes) (2.ª edició)	2
Els savis de Vilatriata	2 (Agotada)	«Gente Bien» (Sainet) (3.ª edició).	Ptes. 1'50
L'auca del senyor Esteve (3.ª ed.)	2	Els Naufrags	2
L'hereu Escampa	2 (Agotada)	En Josepet de Sant Celoni (Novel·la picaresca)	2
En Tartarin als Alps	2	«Souper-Tango» (Obra satírica en un acte)	1'50
La llei d'herencia	2	La casa de l'art (Peça en un acte)	1'50
Aucells de pas	2	L'acaparador (Peça satírica en un acte)	1'50
La intel·lectual	2	Bataneros en comandita (Sainet de costums financeres en un acte)	1'50
El redemptor	2	El català de «La Mancha», tragi-comèdia en quatre actes	2
Cors de dona	2	«Chauffeur... al Palace!»	1'50
El Teatre per dins	1'50		
Dol d'«alvivo»	1'50		
El daltabaix	2		
El titella pròdig	1'50		

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponals se'ls otorguen rebaixes.

EL CONSISTORI MUNICIPAL EN PLENA CANÍCULA

—S'obre la sessió?
—La sessió i nosaltres, tots «sobrem».